

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ד.

עין משפט גר מצוה

שלא יהו מכוונות. כדמפרש ואזיל שיהו אמות כלאים שזקוקות ושל מצוי וסוכה עכבות: **אלא לאזיי קשיא**. הא דקתני כל אמות באמה בת ששה: **אימא אמה כלאים באמה בת ששה**. והכי קאמר כל אמות שאמרו בכלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהו מכוונות מזוממות

אלא גדולות בטפחים שזקוקות: **לאזיי ודאי סנאי היא**. ללא מלי לאוקמי לרבנן כוותיה דהא כל אמות קאמרי: **לרבי מי לימא סנאי היא**. מי אמרינן רבן שמעון בן גמליאל פליגי עליה למימא אמת כלאים באמה בת ששה אבל שאר אמות כגון סוכה ומצוי באמה בת חמשה או דילמא פרושי קא מפרש רבן שמעון בן גמליאל למילתייהו דרבנן דאמרי ובלבד שלא יהו מכוונות ליש מהן שזקוקות ויש מהן עכבות ולא פירשו אחיה מהן שזקוקות ואחיה מהן עכבות ואתא אחיה לפרושי רבן דלכלאים ליהו שזקוקות דקתני ובלבד שלא יהו מזוממות ולהכי אדכר כלאים ולא למעוטי שאר אמות להיות בנות חמשה אלא למעוטייהו דלא ליהו שזקוקות: **הא אהא לאשמועינן אמה כלאים לא ימלא**. ולפרושי מילתייה דתנא קמא הוא דאתא ולא למעוטי שאר אמות מבת ששה: **לא למעוטי אמה יסוד ואמה סוכה**. ללאו בנות ששה הן: **באמות אמה אמה** באמות קטנות בת חמשה שיש באמה בת ו' ציונים אמה וטפח מלאו: **חיק האמה**. נמדד באמות קטנות וכן אמה רוחב וכן גבולו על שפתו ורת האחד חוץ ג' מני אמות קטנות הללו: **הא אמה זה יסוד**. חיק על שם שהיא חיקו ומיקונו של מוצח מלמטה: **אלו הקרנות** שהן אמה על אמה והיא דכתיב ורת האחד מלמלמית רחבו של קרן מודד ° ורת שהיא חצי אמה לכל רוח דהוי אמה על אמה: **וזה גב המוצח**. כלומר באמה קטנה זו ומתדה אמה של מוצח הויב דכתיב ביה אמה ארכו ואמה רחבו (שמו"ט). ובמסכת מנחות

הנהרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואלה וכו' מין דקאי באבמות ונראה: (ב) בא"ד וזיק האמה היו קטנות: (ג) ד"ה גבן וכו' ולא חש לפרש שם טעמה ורבי עקיבא. ניב ע"ש בדרק ל"ח ע"ב:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אלו הקרנות וכו' ורת שהוא חצי אמה. ע"י לקמן דף כ"א ע"ה ובתוס' שם ד"ה ח"א ג':

הנהרות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הג"ה כאשר מפורש בקטנות וכו' כי אם חיק האמה ופי' כו'. ניב וכו' ק' להולמו דלית מוכר אהל האמה מבת ששה. אהל בתוספתא (כ"ג ב"מ פ"ו) מפרש ר"מ כדילא דכתיב אמה אמה כי' ב' מני אמות ח' אמה וכו' באמה וטפח ומפר' והלך כו' וההכלל כו':

מוסף רש"י

חיק האמה זה יסוד. אמה אמה וכן אמה (מנחות כ"ג). אלו הקרנות. דלמלמית האן מודד והיא ורת לכל רוח דהוי אמה על אמה. ורת חצי אמה (שם). וזה גב המוצח. כלומר ובתלו וז' יתא מני מוצח הויב (שם). שיעורין. של אסורים. כגון בית לכל אילת אסור וכמונת כל הספורים (סוכה ה'). הלכה למשה בסיני. אלו שלשה משאלו בבית המדרש מנין להם. מן המורה, והספור הלכה למשה ממניו על שפתן השמע וסדרן כסדר ששמען (סוכה י"ד). כל הפסוק הזה שמה על ארץ ישראל שיש פירות ששעוריה מורה נתקן בהן (ברכות מ"א). שאילו בדברי מורה לרבינן לשער פסוקיהו אסורין שמתורה (סוכה ה'). הנכנס לבית המנוגע. כמידי ארץ ישראל (ד' והבא אל הציון יעמא עד הערב ולא כתיב כנסו בגדיו והאובל ציית יכנס את בגדיו (שם) כשואף שיעור אכילה, ואילו לא יאכל מדכתיב בקפייה והסוכב ציית יכנס את בגדיו, הלך יכנסו בו וטעם לא בגדיו עשו שלף כדכר מלבוש, אין אלו בגדיו וטעמיהו מיד, שאף כהן אפי קורא והבא אל הציון, וכשואף לגטו כהן צניע שהיה (ברכות מ"א) ובעיני סוכה ה'.

שלא יהו מכוונות בשלמא לרביא כי היכי דליהויין הללו שזקוקות והללו עצבות אלא לאביי קשיא אמר לך אביי אימא אמת כלאים באמה בת ששה והא מדקתני סיפא רשב"ג אומר כל אמות שאמרו חכמים בכלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהו מצומצמות מכלל דתנא קמא כל אמות קאמר אמר לך אביי ולאו מי איכא רשב"ג דקאי כוותי אנא דאמרי כרשב"ג לאביי ודאי תנאי היא לרביא מי לימא תנאי היא אמר לך רביא רשב"ג הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם ולימא אמת כלאים לא יצמצם באמה בת ששה למעוטי מאי לאו למעוטי אמת סוכה ואמת מבוי לא למעוטי * אמה יסוד ואמה סוכה דכתיב ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב ורת האחד וזה גב המזבח (ה) חיק האמה זה יסוד ואמה רחב זה סוכה וגבולה אל שפתה סביב אלו הקרנות וזה גב המזבח זה מזבח הזהב: (ו) אמר ר' חייא בר אשי אמר רב ² שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב ² ארץ חטה ושיעורין וגו' ⁴ ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לכרתה ³ ה' הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו ⁶ וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד ⁷ היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חיטין ולא פת שיעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה ⁸ דתנן ⁹ עצם כשעורה במטמא במגע ובמישא ואינו מטמא באהל גפן כדי רביעית יין לנויר תאנה

מיהא לשער זיין והלא כלי המחזיק רביעית הוא צילה ומחלה ומה שמפיל צילה ומחלה זיין יין וזין מים חם שיעור עליו ולולבין שאכל יפילו כל כך חיוב וי"ל דנפקא מינה חם יש כלי שמחזיק מה שמפיל צילה ומחלה מן היין שלא ישער עליו ולולבין בזכוס מלא מים עד שיתמלא הכלי שזה הכלי אינו מחזיק צילה ומחלה מן המים שאינן עזין כמו יין ומלאל שלא הכלי זה רביעית ודוק: הגה"ה. וקשה דשמעתין אמאי לאל כמשנה אחרונה ועוד דבספריים ישנים מלא ר"ת דגרסינן בניזיר (ד' לה): תנא קמא לא מדמי להו לכל אסורי ניזיר לאכילה משמע להך גירסא דכאכילה לא פליגי אלא הוי לכולי עלמא בזיית וכן משמע צירושלמי דלא פליגי באכילה דקאמר משנה ראשונה

וטעמיהו בדידי. ונבטונו בלא כדכר מלגס (חולין מ"א) דומיא דסנדליו (סוכה שם). הוא והן טמאין מיד. בלא שהיה דכתיב והבא אל הציון יעמא וכו' וכו'. היה לבוש כליו כו'. דאקרי להו בגדיו, הוא טמא מיד. דכתיב והבא אל הציון יעמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאובל ציית יכנס וכו', ודרשין במ"כ אין לי אלא אוכל וסוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין. מ"ל יכנס בגדיו, ריבה, שמי פעמים כתיב יכנס בגדיו, ואם סופנו לרבות הכל מה מ"ל והוא, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיוסו בגדיו עד שיהיה כדי אכילה, ויגופו טמא מיד, דהכי כתיב והבא אל הציון יעמא, ולא כתיב כיוסו בגדיו, והאובל ציית, דהיינו שיהיה כדי אכילה, יכנס בגדיו (סוכה ו'). אכילת פרס. חצי ככר שיעורו בו חמשים את העיבור, שהוא כולו מוון שמי טעודות ומזיו מוון טעודה אמת (ברכות מ"א) וכע"ז סוכה ו'). פת חיטין. שהייתה מועטת משל שעורים (סוכה שם) נאלתת מהר (ברכות שם). מיסב. דרך הסבה, שהיא נאלתת מהר, שאינו פויה אנה ואנה (שם) דהיינו דרך אכילה, מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טורד בדברים אחרים (סוכה שם). עצם כשעורה. מן הממ (שם). ואינו מטמא באהל. כשיעור זה, עד שיהא שדרה או גלגולה שלמה, או רוב מנין אצרי אדם (שם) הלכה למשה מסיני הוא (ברכות שם). גפן. מה שיעורו בו, כדי רביעית יין לנויר. כשאר אסורי ניזיר. דליכא למי"ד במס' מיר (ל': דהרמניס ולולבין ועליו מתערפין לשיעור רביעית יין, שם ימנס לבוס מלא יין עד שיהא שדרה שלמה למשך זיין, משום דין עד הוא ואינו ממנה ללאל אלא נכרך ונגדש על שפת הכוס יומר מן המים (סוכה שם) וכע"ז ברכות שם.

ואלה מדות המזבח באמות אמה וטפוח. פ"י בקוטנ' באמות קטנות שיש באמה ציוניות אמה וטפח מלאו וקשה ללא הוה ליה למיכתב וזיק בוי"ו כיון דקאי (ה) אאמות ונראה כמו שפירש"י צפירוש יחזקאל דפירש באמות אמה אמות גדולות שיהא אמה וטופח בשל אמה בת ה' וכן תרגם

יונתן באמתא דהיא אמתא ופסך וקאי אשאר אמות המזבח וזיק (ו) האמות הוו קטנות: **גפן** כדי רביעית יין א"נזיר. פירש"י לחייבו מלקות וקשה ללא הוה דומיא לחייבו דמשערינן דהו מיילי אחרני ונראה כפרש"י דסוכה (ד' ו'.) ⁶ דפירש שאם אכל ענבים ומרגלים ולולבין מגפן איכא למ"ד צרביעת וזה זיין משערינן שיקח כוס מלא יין וישים בו עליו ולולבין כשיעור מה שאכל ואם ילא רביעית חיוב ואם היה צל לשער בזימם היה יוצא רביעית צמות שאין נגרשין על שפת הכלי כמו יין וכה"ג תניא בתוספתא ⁹ כיצד יעשה מציא כוס מלא יין ומציא זית אגורי ונותן לתוכו ושופע חם שמה כיוצא בו חיוב ואם לאו פטור דברי ר' עקיבא רבי אלעזר בן עזריה אומר אינו חיוב עד שיטמה רביעית יין ואמאי לשמעתינן כדרי אלעזר בן עזריה וכו' ג' מינין (מיר ד' לז). מנן אינו חיוב עד שיאכל ענבים כזית משנה ראשונה אמרו עד שיטמה רביעית יין רבי עקיבא אומר אפי' ניזר ששה פמו זיין ויש בו כדי לזכר כזית חיוב וקאמר בגמ' ת"ק מדמי להו אסורי ניזיר אכילה לשמה פירוש ת"ק היינו משנה ראשונה מדמה אכילה לשמה ובעי באכילת עליו ולולבין נמי רביעית ונקט צמתיתין שתייה משום דאכילה מינה ילפינן וטעמא משום דכתיב לא ישמה מרי זימני ולא חש לפרש ⁸ שם טעמא (א) דר' עקיבא כיון דאמר קרא וענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה בזיית חף כל בזיית חם ואלו דנקט אכילה כמשנה אחרונה משום דשמה ילפינן מינה וכל חד נקט מידי דליף מיניה וכו' ומ"מ מאי נפקא

מיהא לשער זיין והלא כלי המחזיק רביעית הוא צילה ומחלה ומה שמפיל צילה ומחלה זיין יין וזין מים חם שיעור עליו ולולבין שאכל יפילו כל כך חיוב וי"ל דנפקא מינה חם יש כלי שמחזיק מה שמפיל צילה ומחלה מן היין שלא ישער עליו ולולבין בזכוס מלא מים עד שיתמלא הכלי שזה הכלי אינו מחזיק צילה ומחלה מן המים שאינן עזין כמו יין ומלאל שלא הכלי זה רביעית ודוק: הגה"ה. וקשה דשמעתין אמאי לאל כמשנה אחרונה ועוד דבספריים ישנים מלא ר"ת דגרסינן בניזיר (ד' לה): תנא קמא לא מדמי להו לכל אסורי ניזיר לאכילה משמע להך גירסא דכאכילה לא פליגי אלא הוי לכולי עלמא בזיית וכן משמע צירושלמי דלא פליגי באכילה דקאמר משנה ראשונה

וטעמיהו בדידי. ונבטונו בלא כדכר מלגס (חולין מ"א) דומיא דסנדליו (סוכה שם). הוא והן טמאין מיד. בלא שהיה דכתיב והבא אל הציון יעמא וכו' וכו'. היה לבוש כליו כו'. דאקרי להו בגדיו, הוא טמא מיד. דכתיב והבא אל הציון יעמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאובל ציית יכנס וכו', ודרשין במ"כ אין לי אלא אוכל וסוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין. מ"ל יכנס בגדיו, ריבה, שמי פעמים כתיב יכנס בגדיו, ואם סופנו לרבות הכל מה מ"ל והוא, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיוסו בגדיו עד שיהיה כדי אכילה, ויגופו טמא מיד, דהכי כתיב והבא אל הציון יעמא, ולא כתיב כיוסו בגדיו, והאובל ציית, דהיינו שיהיה כדי אכילה, יכנס בגדיו (סוכה ו'). אכילת פרס. חצי ככר שיעורו בו חמשים את העיבור, שהוא כולו מוון שמי טעודות ומזיו מוון טעודה אמת (ברכות מ"א) וכע"ז סוכה ו'). פת חיטין. שהייתה מועטת משל שעורים (סוכה שם) נאלתת מהר (ברכות שם). מיסב. דרך הסבה, שהיא נאלתת מהר, שאינו פויה אנה ואנה (שם) דהיינו דרך אכילה, מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טורד בדברים אחרים (סוכה שם). עצם כשעורה. מן הממ (שם). ואינו מטמא באהל. כשיעור זה, עד שיהא שדרה או גלגולה שלמה, או רוב מנין אצרי אדם (שם) הלכה למשה מסיני הוא (ברכות שם). גפן. מה שיעורו בו, כדי רביעית יין לנויר. כשאר אסורי ניזיר. דליכא למי"ד במס' מיר (ל': דהרמניס ולולבין ועליו מתערפין לשיעור רביעית יין, שם ימנס לבוס מלא יין עד שיהא שדרה שלמה למשך זיין, משום דין עד הוא ואינו ממנה ללאל אלא נכרך ונגדש על שפת הכוס יומר מן המים (סוכה שם) וכע"ז ברכות שם.

מיהא לשער זיין והלא כלי המחזיק רביעית הוא צילה ומחלה ומה שמפיל צילה ומחלה זיין יין וזין מים חם שיעור עליו ולולבין שאכל יפילו כל כך חיוב וי"ל דנפקא מינה חם יש כלי שמחזיק מה שמפיל צילה ומחלה מן היין שלא ישער עליו ולולבין בזכוס מלא מים עד שיתמלא הכלי שזה הכלי אינו מחזיק צילה ומחלה מן המים שאינן עזין כמו יין ומלאל שלא הכלי זה רביעית ודוק: הגה"ה. וקשה דשמעתין אמאי לאל כמשנה אחרונה ועוד דבספריים ישנים מלא ר"ת דגרסינן בניזיר (ד' לה): תנא קמא לא מדמי להו לכל אסורי ניזיר לאכילה משמע להך גירסא דכאכילה לא פליגי אלא הוי לכולי עלמא בזיית וכן משמע צירושלמי דלא פליגי באכילה דקאמר משנה ראשונה

וטעמיהו בדידי. ונבטונו בלא כדכר מלגס (חולין מ"א) דומיא דסנדליו (סוכה שם). הוא והן טמאין מיד. בלא שהיה דכתיב והבא אל הציון יעמא וכו' וכו'. היה לבוש כליו כו'. דאקרי להו בגדיו, הוא טמא מיד. דכתיב והבא אל הציון יעמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאובל ציית יכנס וכו', ודרשין במ"כ אין לי אלא אוכל וסוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין. מ"ל יכנס בגדיו, ריבה, שמי פעמים כתיב יכנס בגדיו, ואם סופנו לרבות הכל מה מ"ל והוא, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיוסו בגדיו עד שיהיה כדי אכילה, ויגופו טמא מיד, דהכי כתיב והבא אל הציון יעמא, ולא כתיב כיוסו בגדיו, והאובל ציית, דהיינו שיהיה כדי אכילה, יכנס בגדיו (סוכה ו'). אכילת פרס. חצי ככר שיעורו בו חמשים את העיבור, שהוא כולו מוון שמי טעודות ומזיו מוון טעודה אמת (ברכות מ"א) וכע"ז סוכה ו'). פת חיטין. שהייתה מועטת משל שעורים (סוכה שם) נאלתת מהר (ברכות שם). מיסב. דרך הסבה, שהיא נאלתת מהר, שאינו פויה אנה ואנה (שם) דהיינו דרך אכילה, מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טורד בדברים אחרים (סוכה שם). עצם כשעורה. מן הממ (שם). ואינו מטמא באהל. כשיעור זה, עד שיהא שדרה או גלגולה שלמה, או רוב מנין אצרי אדם (שם) הלכה למשה מסיני הוא (ברכות שם). גפן. מה שיעורו בו, כדי רביעית יין לנויר. כשאר אסורי ניזיר. דליכא למי"ד במס' מיר (ל': דהרמניס ולולבין ועליו מתערפין לשיעור רביעית יין, שם ימנס לבוס מלא יין עד שיהא שדרה שלמה למשך זיין, משום דין עד הוא ואינו ממנה ללאל אלא נכרך ונגדש על שפת הכוס יומר מן המים (סוכה שם) וכע"ז ברכות שם.

יג א מיי פ"ב מהלכות בית הבחירה ה"ו ו' והלכה ו':
י"ד ב מיי פ"ד מהלכות מאלכות אסורות הלכה ב':

י"ז ג מיי פ"ו מהל' טומאת לרעת ה"ז ז קמג עשין לטו:
י"ח ד מיי שם הלכה ו': י"ו ה מיי פ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ב קמג עשין לטו:
י"ח ו מיי מהלכות מירות הלכה ב קמג לאוין כ"ז:

תורה אור השלם

1. ואלה מדות המזבח באמות אמה וטפוח וזיק האמה וזיק האמה רחב וגבולה אל שפתה סביב ורת האחד וזה גב המזבח: יחזקאל מג יג
2. ארץ חטה ושיעורין ונתנה ורמון ארץ זית שמן ודבש: דברים ח ח

רב ניסים גאון

ממנו. ואלה מדות המזבח ובאמה וטפח פירוש שהיה יתירה על הבהרה טפח. עד שישהה בכדי אכילת פרס. תמצא עיקר דיליה בתורה כהניס. והאוכל בבית, אין לי אלא אוכל, אם (ה) סופנו לרבות את האוכל אפי' שאינו שוכב, מה תלמוד לומר האוכל והשוכב, אלא ליתן שיעור לאוכל כדי שיאכל שוכב. וכמה הוא שיעור אכילת פרס, פת חטים ולא פת שעורים וכו'.

(ח) כמ"כ לפנינו ה"ה אלא לתן שיעור לכנס כדי שאכל וע"ש מה שמקו הא"ס והק"א בזה אכן נ"י דכתיב כהניס ויזר ומנו לתנו מו"ל דלשעתין אכילה כאלו כהניס.

רבינו הגנאל

כרם והווער בו אינו עובר משום לא תורע כרמך כלאים דברי ר"ש. והנה מה שיש בו כ' טפחים כמבואר ב"ר אמות באמה בת ה' טפחים ואמה מתירו לזרוע בו, הנה לקולא. ופריך בר נחמן אילו דברי ר' שמעון הן, ואנא דאמר רבובן דפליגי עליה, ואמרי (הנה) [הרי] זה כרם. איבעית אימא אפי' כר' שמעון, מאי אמות כלאים דקאמר רוב אמות של כלאים באמה בת ו' טפחים הריבא דאיכא הלומברא, אבל הני דרופונין באמה בת ה' טפחים. רבא אמר בר נחמן אמת סוכה ואמת מבוי נמי בת ששה הן. ומיהו טפחים עצבות פ"ה האצבעות דחוקות זו עם זו. ושל כלאים פ"ה האצבעות שזקוקות מרווחות כדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב מורביקם. ומותבינן לאביי כל אמות שאמרו באמה בת ו' טפחים ובלבד שלא יהיו מכוונות. כלומר לא יהיו עצבות שזקוקות ולא השזקוקות עצבות כרביא, אלא לאביי קשיא. ופריך אביי אנא דאמרי כרשב"ג. ועמדה לאביי בתנאי. ורביא אמר לך כולי עלמא באמה בת ו'

כרם והווער בו אינו עובר משום לא תורע כרמך כלאים דברי ר"ש. והנה מה שיש בו כ' טפחים כמבואר ב"ר אמות באמה בת ה' טפחים ואמה מתירו לזרוע בו, הנה לקולא. ופריך בר נחמן אילו דברי ר' שמעון הן, ואנא דאמר רבובן דפליגי עליה, ואמרי (הנה) [הרי] זה כרם. איבעית אימא אפי' כר' שמעון, מאי אמות כלאים דקאמר רוב אמות של כלאים באמה בת ו' טפחים הריבא דאיכא הלומברא, אבל הני דרופונין באמה בת ה' טפחים. רבא אמר בר נחמן אמת סוכה ואמת מבוי נמי בת ששה הן. ומיהו טפחים עצבות פ"ה האצבעות דחוקות זו עם זו. ושל כלאים פ"ה האצבעות שזקוקות מרווחות כדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב מורביקם. ומותבינן לאביי כל אמות שאמרו באמה בת ו' טפחים ובלבד שלא יהיו מכוונות. כלומר לא יהיו עצבות שזקוקות ולא השזקוקות עצבות כרביא, אלא לאביי קשיא. ופריך אביי אנא דאמרי כרשב"ג. ועמדה לאביי בתנאי. ורביא אמר לך כולי עלמא באמה בת ו'